

Beszélgetés Kovács Bánk gyémántmisés ferences szerzetessel

Frigyesy Ágnes | 2011-11-01 11:27

Hatvan éve szentelték pappá *Kovács Bánk* ferences szerzetest, aki a Magyarországon élő és azóta egyesült két ferences rendtartomány: a Mariána és a Kapisztrán rendtartomány közül a Mariána Rendtartomány exprovinciálisa. Ma is naponta imádkozik azért, hogy a Mennyei Atya adja vissza magyar testvérei hitét. A nagy és konok hitetlenség idején Bánk atya *Szent István* ezeréves országalapító hitére, *Szent Imre* herceg, *IV. Béla* és *Nagy Lajos* király erős hitére támaszkodik. Beszélgetésünkben a „mindennapi szentekről” sem feledkeznek meg, akik itt élnek közöttünk. Szerinte ilyenek például azok az szülők, akik szép hitben és hűségben nevelik fel gyermekeiket.

– Hat évtized komoly idő, honnan indult ez a 60 éve felszentelt papi életút? – kezdjük beszélgetésünket a Pesti Ferences Rendházban lévő „cellájában”...

– Szülőfalumból, Segesdről, amit akkor Felső-Segesdnek neveztek, mert volt Alsó-Segesd is, ma egy község a kettő, és Segesd néven található Somogy-megye dél-nyugati részén, Nagyatád mellett 12 kilométerre. Ősi falu, egy hatalmas domb látható az északi végén, mely fölfelé magasodik, ott építették fel egykor a várat.

– Bánk atya teológiai tanulmányait még a „régii” világban kezdte, majd belekerült a kommunista világba. Nem lehetett könnyű a 40-es években papi hivatásra készülni... Miért választotta Bánk atya a papi szolgálatot?

– Hivatásból. 1942-ben indultam, *Mécs László* pap-költőnk írta: „*csak hívtak, jöttem – ennyi az egész.*” Négyéves koromtól kezdve ministráltam a falunk ferences templomában. IV. Béla király idejében már megtelepedtek a ferencesek Magyarországon, a környező falvakban is ismerték őket. A Nyugat-somogyi falvakban húzódtak a királyné birtokai, központjuk nagyon szép kastély volt a vár alatt, közvetlenül a völgyben. Időközben három templom is épült, a régi *László majorban* az első. A törökvész idején elpusztult a vár és az a templom, amit másodikként építettek, 1295-ben. Ennek közelében most kis emlékkápolna emelkedik, és van ott egy kút, melynek forrása fölött ma is jelzik, hogy a közelében állt a régi templom. Az 1600-as évek végén, amikor a törökök kivonultak Magyarország területéről, a történelem tanárom, *Németh Piusz* atya mesélte, hogy az egész hatalmas megyében összesen 42 jobbágyporta maradt életben. Ez egy kicsi falunak is kevés.

– **Bánk atya, a ferencesek mikor érkeztek a környező falvakba?**

– Pontosan nem tudom, de biztos ott voltak, amikor a tatárok közeledtek a magyar határhoz. Történelmi tény: Batu kán levelet írt IV. Bélának, melyben felszólította: gyűjtse össze a hadseregét, és álljon mellé, az egyesített hadsereggel lerohanják egész Európát, s majd Európa urai lesznek. IV. Béla erre így válaszolt: – Nem tehetem, mert az őseim: Szent István, s az Őt követő királyok vállalták, hogy Krisztusunkért a keresztény Európát megvédjük a keletről jövő támadások ellen. Nem győzhetem le Európát! Erre a válasza Batu kán megharagudott, s a muhi csatánál ért vereséget követően csak a királyt üldözték. IV. Bélát a testőrök követték, s próbálták feltartóztatni az utánuk jövőket, hogy a király Nyugat felé menekülhessen. Azt hitte, onnan kap majd erősítést, de a várt segítség nem érkezett meg.

– Visszatérve Bánk atya életútjára, vallásos családba tetszett születni?

– Nagyon vallásos családba. Kedvesem, a szüleim mélyen hívő emberek voltak, ehhez párosult Édesapám nagy tehetsége. Hatan voltak testvérek, s amikor Édesapám született 1885-ben, nem volt nagy lehetősége képeznie magát. Méhészetet tanult egy Tolna-megyei faluban, nem tanult ipart, de öt szakmát olyan ügyesen gyakorolt, hogy az iparosok csak bámulták. Méhésznek tartotta magát, s abban az időben ez családfenntartó forrást jelentett. Apám katona volt, 1910-ben megnősült, s 1911-ben megszületett a legidősebb nővérem, velem pedig zárult a sor, én vagyok a legkisebb, a hatodik.

– Édesanyjára hogyan emlékezik vissza?

– Mindketten római katolikusok voltak. Édesanyám ősei horvátok lehettek, édesapám *Kovács*, édesanyja ága *Boross* névre hallgatott. Amikor édesanyám megszületett, rá két évre érkezett a húga, hatan voltak testvérek. Anyai Nagyapám tizenhat éves fiát *Széchenyi Bertalan* gróf – akinek birtokai voltak Segesd körül –, erdésznek fogadta fel Nagyapám halála után, hogy a családját fenn tudja tartani. Nagyon hálás vagyok, mert ő nevelte a húgait, s az egész családját. Később elköltöztek Kaposvár fölé, a többiek időközben férjhez mentek, megnősültek, a férfiak is ott telepedtek meg a somogyi dombok között. Nem tudom, Édesapám hogyan ismerte meg édesanyámat, mert erről soha nem beszéltek, de tény, hogy elment érte, 15 évesen hozta haza. Somogyban régi divat szerint a lányok 15-16 évesen mentek férjhez.

A fiúkat húsz-huszonegy évesen vitték katonának, ezt követően nősülhettek. Édesapám 25 évesen hozta Édesanyámat a házhoz. Emlékszem a szép családi fotókra, köztük az esküvői képükre, amely a szobát díszítette. Amikor már cseperedni kezdtem, mélyen hatott rám mindkettőjük szilárd, katolikus hite. Mindig, ha imádkozom, kérem a Mennyei Atyát, adja vissza magyar testvéreim hitét. Mert több millió magyar nem hisz. Kemény, konok hitetlenség uralkodik most, pedig már fel kellett volna ocsúdni. Imáimban fohászok és gondolok *Szent István* ezeréves országalapító hitére, *Szent László, IV. Béla* és *Nagy Lajos* királyunk erős hitére, mindannyian nagyhitű emberek voltak. Egy professzorom mondta: nehogy azt higgyük, hogy csak azok a szentek, akiket szentté avat a pápa. A Mennyország tele van szentéletű emberekkel, ők az „*egyszerű emberek*” hatalmas hittel: az édesapák, édesanyák, akik szép hitben és hűségben nevelték fel gyermekeiket.

– Így van.

– Szüleim szép házasságban éltek, szépen nevelték gyermekeiket. Megtapasztaltam, hogy misét soha nem mulasztottak. 15 éves koromig otthon éltem, de olyan nem volt, hogy ne mentek volna vasárnap a templomba. A hitet valahogy mérni kell! Az egyik mérce: hogyan ragaszkodom a hitemhez. Nekem hiába mondja bárki, hogy nem ér rá misére menni, ilyen nincs. Hat gyermeket nevelt édesanyám, reggel elment a nyolc órás szentmisére, (de előtte felkészített minket is, ugyancsak a nyolc órás misére). Hazaérkezése után nekiállt főzni déli 12 órakor mindig az asztalon volt a finom ebéd. Olyan nincs, hogy nem érek rá.

– Ha mérlegre tenné Bánk atya életútjának nehézségeit, örömeit, mi volt számára a legnehezebb?

– Se börtön, se bírói tárgyalásom nem volt, hála Istennek. Aranyosom, amikor 1989-ben újra fölvehettem a habitust a rendi keretek között és visszakerültem Zalaegerszegre, ahol egykor megkezdtem a papi működésemet, az egyik világi pap testvérem azt mondta: – Tudod, mi nagyon rosszkor születtünk. – Miért? – Mert nem becsültek meg bennünket, akadályozták a munkánkat, ahol tudták, pénzt nem kaptunk, gyengítették a magyar egyházat és elvették a birtokainkat. Akkor azt válaszoltam neki: én mindezt nem éltem meg tragédiaként, mert megálltam a magam helyén, annak ellenére, hogy sokáig nyakamon volt az ÁVÓ, megfigyeltek, írogattak rólam, de nem vagyok hajlandó megnézni, kik jelentettek rólam. Somogyi magyar ember vagyok, s minket úgy tartanak számon, hogy kemény emberek vagyunk, de az nem szégyen, ha az embernek tartása van és ragaszkodik a véleményéhez. *A Fölséges Isten* 15 évesen megfogta a hajam és elindított a ferences rendbe. *Örökfogadalmas* ferences szerzetes, *gyémántmisés* ferences pap vagyok és soha nem szándékoztam elhagyni Szent Ferenc kisebb testvéreinek rendjét, még a szétszórásunk idején sem.

– A kommunista diktatúrában megszüntették a szerzetesrendeket, egyházi iskolákat, csak egy-kettőt hagytak mutatóba. Mi történt a Ferences renddel az ötvenes években, és konkrétan Bánk atyával?

– 1950. június 13-a vasárnapra esett, első szentelésemre készültem, mely elköteleződést jelentett volna. Harmadik éve végeztem a Teológián, a lelki gyakorlat szombat estig tartott, s ezt követően lett volna az ünnepélyes fogadalomtétel. Ám a subdiakónus szentelés előtt két nappal, a kitűzött dátum előtt váratlanul megjelent a tartományfőnök Atya. Nem tudtuk, mit jelent ez. Délelőtt 10 órára összehívták a teológusokat, s bejelentette, hogy ferences növendékeket és szerzeteseket vittek el az éjjel ismeretlen helyre, egy-két kilós csomaggal, géppisztolyos kíséretben Nagykanizsáról, Kiskanizsáról, Nagyatádról és Segesdről, ezért úgy döntött, hogy minket most hazaküld, hogy a fiainkat ne vigyék el.

– Tartományfőnök Atya jól döntött, ma már ez látható...

– Igen. Senki nem tudta, mi következik másnap. A tartományfőnök Atya úgy gondolta: ezt a rövid átmeneti időszakot valahogy átvészeljük, senki nem tudta, hogy ez több évtizedig fog tartani. Azt sem tudtuk, hogy az éjszaka elhurcoltakat hová vitték? Aki abban az időben élt, jól tudta, 1945-től kezdve, hogyan vitték el éjszakánként a papokat, apácákat, civileket. A *csengőfrászt* sokan átérték, amikor éjjel megszólalt a csengő és fél órán belül indulni kellett. Aki nem élt akkor, noha érti a szavakat, de hogy mindez mivel járt, azt nem tudja. Ekkor felutaztam Budapestre az egyik bátyámhoz, akinek nagy lakása volt az *Andrássy út* sarkán. Itt töltöttem el talán egy hetet, majd amikor látszott, hogy nincs következménye a dolgoknak, hazamentem a szüleimhez. Nyáron otthon segítettem. Ekkor még csak subdiakónus lettem volna. A fölöttem végzők közül négyen visszamentek vasárnap, és titokban fölszenteltették magukat. Mi azonban nem tudtuk, mi lesz, semmi értesítést nem kaptunk. Így telt el a nyár. Augusztusban írtam egy levelet a tartományfőnök Atyának, hogy itt állok fél-készen a tanulmányaimmal, s nekem nem életcélom, hogy tanulmányaim félbe maradjanak. Mert sem a teológiát nem fejeztem be, se pappá nem szenteltek fel.. Ezért kértem, tegye

lehetővé, hogy elvégezhessem a teológiát. Semmi választ nem kaptam, s amikor találkoztunk, csak annyit mondott, majd meglátjuk...

– Gondolom, nem látta előre a jövőt...

– Tekintettel arra, hogy kértem és sürgettem a dolgot, tudomásul vette, hogy én a szemináriumba is hajlandó vagyok bemenni, Elérkezett szeptember közepe, kaptam egy táviratot, hogy azonnal utazzak Budapestre, csomagokkal együtt. Szinte egyszerre érkeztünk avval az atyával, aki Szombathelyről érkezett, s együtt mentünk be a pesti Rendházban levő tartományfőnökségre. Rögtön két borítékot kaptam a

kezembe. Az egyik levélben a szombathelyi püspök atya közölte velem, hogy fölvevett a kispapjai közé, a második levélben pedig az állt, hogy a budapesti Központi Szemináriumba irányít, hogy fejezzem be a tanulmányaimat! Óriási élményt jelentett, hogy egyetemen tanulhatok, mert ott a legjobban képzett tanárok tanítottak bennünket. Így, mint a szombathelyi egyházmegye kispapja folytattam a tanulmányaimat, három év alatt pótoltam a hiányosságokat, közben megírtam a doktori disszertációm, s 1951 őszén kértem a püspök atyát, ha lehet, szenteljen fel minél előbb pappá, mert nem tudjuk, mit hoz a jövő. Forrongott a világ, nem tudták, mi lesz a világi papokkal. Akkor a püspök atya már tudta: a kommunista központokban eldöntötték, hogy az egyházmegyei szemináriumok közül csak néhányat hagynak meg, Esztergomban, Egerben Győrben és Szegeden.

– A piarista iskolák közül is csak kettő maradhatott meg, a budapesti és a kecskeméti...

– Ha megengedi, elmondom, mi történt. 1950. júniusában minden szerzetesrendnek megvonták a működési engedélyét. Az állam jogilag üldözte ezeket a szerzetesrendeket, de feloszlatni nem tudta őket. Amikor ezt

megtudtuk, mindenki a várakozás álláspontjára helyezkedett... A kolostorokat kiürítették, nem volt szabad szerzetes ruhában járni, sok szerzetest hazaengedtek a nyár folyamán, nem vitték őket külföldi „nyaralóhelyekre”, mert a kommunista hatalom akkor döntötte el, hogy Nyugat felé deklarálni akarják, hogy hazánkban van lehetőség a vallásos nevelésre, ezért nyolc iskolában meghagyták a papi tanítókat, így a piaristák is továbbműködhettek két iskolában.

– Nálunk a férfiak mind a piarista kegyesrendi egyházi iskolába jártak... Gondolom kispapként nem lehetett könnyű szolgálni Istent egy ateista világban... amikor rendre megfigyelték a be nem hódolt papokat.

– Minket a püspök atya előre vett, mert ekkor már tudta, hogy a szombathelyi papi szeminárium megszűnik, ezért pappá szentelt minket. Ötödik év elején pap lettem, s ezt követően írtam a nagy disszertációm. 1953-ban jelentkezünk a püspök atyánál, hogy itt vagyunk, készen állunk a munkára. Sokan azt hitték, majd jó békepapok leszünk. A társam *Kőszegre* kapta a megbízó levelét, én pedig *Zalaegerszegre* kerültem második káplánnak.

– Nem lehetett könnyű tisztességes papnak megmaradni azokban az évtizedekben...

– A szemináriumban figyelmeztettek, nagyon vigyázzunk, kivel beszélgetünk rendszeresen, kivel barátkozunk, mert lesznek olyanok, akik befurakodnak közénk, valamint tönkretelhetik azokat, akikkel a papok közvetlen kapcsolatban állnak. Én így mentem *Zalaegerszegre*, hogy nem lehetek jóba senkivel, mert nem tudhatom, kinek ártok... Nem volt könnyű...

– Bánk atya hogyan látja a békepapok szerepét, helyzetét? Elítéli őket vagy sem? A fiatalok kedvéért: ők működtek együtt a kommunista hatalommal...

– Aranyosom, voltak olyanok, akiket valami miatt meg tudtak fogni, nekik feladták a leckét: vagy békepap lesz, vagy megy a börtönbe! Én nem lettem békepap, de soha nem ítélem el őket. Nem lehetett tudni, ki mögött mi van? Nyilván rólam is írtak jelentéseket, de soha nem nézem meg, kik és mit írtak. Voltak olyanok is, akik szerettek volna előbbre jutni a ranglétrán. Őket bevitték a nagyobb városokba. Így kaptak a kisebb falvak jó és hiteles papokat, akiket egyébként nem kaptak volna meg...

– A rendszerváltozáskor hogyan szerveződött újjá az egykor elhurcolt, üldözött, felosztatott ferences Mariána rendtartomány? Ha jól tudom, ebben Bánk atya is részt vett?

– Még visszaugorva az ötvenes évekre: nekünk a *Mariána rendtartomány*nak volt gimnáziumunk, ezért üzent a Rákosi rezsim, hogy vállaljunk el még egyet, s akkor két iskolával indulhatunk. A Mariána rendtartomány vezetősége azonban azt mondta, nem vállaljuk, mert egy tantestületünk van. Az igazság viszont az volt, hogy nem akarták az akkori ferences vezetők, mert *Mindszenty* hercegprímás kiadta a parancsot, hogy ezzel a *rezsimmel együttműködni nem szabad, tilos*. S ezt komolyan vettük, mert a

börtönben édesanyja beszámolt neki mindenről. Amikor egy apáca férjhez ment, azt mondta: – Ez még mindig kisebb baj, mintha egy pap elmegy a békegyűlésre. Kemény, hajlíthatatlan ember volt. Ezért a mi vezetőségünk is úgy döntött, mi sem állhatunk be a kollaboránsok soraiba.

A Mariána rendtartomány 265 tagot számlált 1950-ben. 1989-ben már csak 65-en maradtunk. Tehát 200 tagunk vagy elment külföldre, vagy meghaltak. Hatvankét éves voltam 1989-ben. Akkor már éreztük, hogy enyhült a világ. Épp Pesten jártam, amikor az egyik évfolyamtársam azt kérdezte tőlem, tudod-e, hogy Te leszel a *minister provinciális* (tartományi vezető)? Elődeim között található *Burka Kelemen*, aki kinevezte a helyettesét, *Pusztai Gábor* atyát (halál esetén), majd ő kinevezte *Halmai Semjén* atyát, aki 1988-ban a tartományfőnökünk lett, akire nem néztek jó szemmel a kommunisták, de nem tudtak vele mit tenni.

Semjén atya a húgaival élt együtt, s a közel 40 esztendő úgy vészelt át, hogy a csepeli

Szerszámgépgyárban dolgozott. Nyugdíjas korában a pesti ferences templomban misézett. Amikor rákos betegként tudta, hogy nincs sok ideje hátra, rám gondolt, mint utódjára. Sárváron voltam plébános, amikor a plébánia irodájába belépett *Bozsóky Gerő* atyával együtt, aki épp itthon járt Párizsból. Nem értesítettek előre. Semjén atya elővett egy hivatalos papírt, melyben az állt: kinevez helyettesének, halála esetén pedig utódának.

(folytatjuk)

Fotó: *Frigyesy Ágnes*